

N:o 17.

Ankom till Riksd. kansli den 20 april 1899, kl. 1 e. m.

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning rörande lagstiftning för slitande af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare.

Uti tvenne inom Andra Kammarerna väckta och till utskottets behandling hänvisade motioner, n:o 118 af herr *A. H. Göthberg* och n:o 209 af herr *David Bergström* m. fl., hemställes, i den förstnämnda: Motionernas innehåll.

»att Riksdagen genom skrifvelse till Kongl. Maj:t anhåller om utredning rörande lämpligheten af en lagstiftning i fråga om förliknings- och skiljenämnder mellan arbetare och arbetsgifvare, samt om framläggande för Riksdagen af de förslag, som med anledning häraf må synas påkallade.» samt i den senare motionen:

»att Riksdagen måtte i skrifvelse till regeringen anhålla om utredning, i hvad mån en ändamålsenlig lagstiftning till biläggande af rätts- och intressetvister mellan arbetare och arbetsgifvare må genom utveckling af gällande eller antagande af ny lag kunna vinnas, samt om framläggande för Riksdagen af de förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.»

Såsom stöd för dessa hemställanden anföres uti motionen n:o 118 följande:

»Bland de spörsmål, som på senare tiden allt mer tilldragit sig allmänhetens uppmärksamhet, äro de allt oftare hos oss uppkommande tvister mellan arbetsgifvare och arbetare.

Många förslag hafva framkommit för att råda bot mot detta onda, men intet af dessa har ännu lyckats vinna allmänna sympatier för sig.

Det är uppenbarligen en åtgärd af mindre vigt att straffa vissa missbruk i fråga om strejker än att, så vidt möjligt, hindra deras utbrott. Ty äfven om strejk och dess motsvarighet från arbetsgifvarens sida, »stängning», ej genom lagstiftningsåtgärder kunna förhindras, så måste man dock, synes mig, söka med lagens hjälp förebygga, att krigstillstånd får inträda och fortvara mellan arbetare och arbetsgifvare, enär äfven det nu åsyftade kriget är både kostsamt och ödeläggande.

Härtill kommer, att när strejken en gång utbrutit, kan den svårligen biläggas, utan att den ena parten känner sig hafva lidit nederlag. Detta alstrar för framtiden stor ömtålighet, kanske ock en bitterhet, som af minsta anledning kan ge upphof till förnyade förvecklingar.

För att i de flesta fall undgå dessa svåra följder, vore enligt mitt förmenande klokt att i tid vidtaga sådana åtgärder, som kunna i möjligaste mån bidraga härtill.

Det vore större utsigt att nå detta mål, om man i tid, d. v. s. redan under fredens dagar, och innan lidelserna å ömse sidor inkräktat på den lugna besinningen, ville utse de ombud, hvilka man kunde anse som de mest opartiske, då deras tjänster behöfde påkallas.

Denna uppfattning har mångenstädes i utlandet gifvit anledning till upprättande af stående »förlikningsnämnder», utsedda af arbetare och arbetsgifvare, antingen för en enskild fabrik, för ett visst yrke eller för grupper af yrkesgrenar.

Dessa äro dels frivilliga, dels obligatoriska.

Den frivilliga har kommit till användning endast då, när begge parterna derom varit eniga, och der den kommit till användning, har det legat i den förlorande partens fria skön att respektera den fälda domen eller ej.

Den obligatoriska är, hvad användningen beträffar, endast beroende af den ena partens vilja, och är institutionen utrustad med full dömande myndighet.

Såsom första instans ha på olika orter rundt om i landet bildats så kallade förlikningsdomstolar, bestående af lika antal delegerade från ortens arbetsgifvare- och arbetareorganisationer jemte en af desse delegerade i förening vald oberoende medlem såsom ordförande.

Nekar en af parterna eller till äfventyrs båda att rätta sig efter förlikningsdomstolens utslag, kan saken på föranledning antingen af förlik-

ningsdomstolen eller af någon af de stridande hänskjutas till högre instans, den för hela landet gemensamma skiljedomstolen.

Denna domstol består af 3 för tre år valda medlemmar, en vald af regeringen bland högsta domstolens ledamöter, en af arbetsgifvare- och en af arbetareorganisationerna.

I fall någon af parterna försöker sätta sig öfver domen, dömes han till dryga böter.

Denna obligatoriska skiljedomsprincip har sedan år 1894 användts med stor framgång i Nya Zeeland.

Sjelfva hörnstenen för dessa nämnders verksamhet är det medgifvandet från både arbetstagare och arbetsgifvare, att man icke å någondera sidan sätter hårdt mot hårdt, icke inlåter sig på strejk eller stängning, innan tvistepunkterna förelagts förtroendemännen, och desse inom sig behandlat frågan på gemensamt sammanträde.

Redan i denna omständighet — att stridigheterna dragas inför förlikningsnämnden — ligger en viss garanti emot att någondera parten skulle löpa åstad i den första uppbrusningen.

Det synes mig vara uppenbart, att en utveckling af förlikningstanken skulle vara af stor nytta för lösningen af de tvistefrågor, som numera uppröra äfven vårt land. Det flydda årets rika erfarenheter hafva ytterligare erinrat härom.

Utan tvifvel hade resultaten af det gångna årets tvister blifvit fördelaktigare för begge parterna, om en stående nämnd funnits, som kunnat erbjuda sin bemedling, innan upphetsningen försvårat fredlig uppgörelse.

Jag är således öfvertygad, att samhället begår en försummelse, som rätt snart kommer att hämnas, om man icke i tid noggrant undersöker, i hvad omfång och på hvad sätt lagstiftningen må kunna främja, att förlikning och skiljedom äfven i vårt land kommer till användning vid afvärjande af arbetsinställelser med deras lidanden och förluster.

Å andra sidan synes det mig klart, att en så omfattande och svårlöst frågas utredning svårligen kan ske annat än genom medel, som endast stå regeringen till buds.»

Uti motionen n:o 209 anföres:

»Vid 1895 års riksdag beslöt Andra Kammaren, på hemställan af sitt första tillfälliga utskott, en riksdagsskrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan om utredning, huruvida och i hvilken utsträckning en lagstiftning för biläggande af tvister emellan arbetare och arbetsgifvare må anses för vårt land behöflig och lämplig, samt om framläggande för Riksdagen af de förslag, hvartill denna utredning kunde föranleda.

Då emellertid Första Kammaren, hvars första tillfälliga utskott ansåg

en dylik lagstiftning alltid innebära i mer eller mindre mån ett bindande af kapitalets och arbetets fria samverkan, och beträdandet af en sådan väg kunna hafva sina vådor, förklarade sig icke biträda Andra Kammarens beslut, förföll dermed den viktiga frågan.

Att under de fyra år, som sedan dess förflutit, åsigterna i detta ämne betydligt förändrats, så att önskvärdheten och lämpligheten af en inom behöriga gränser hållen lagstiftning å hithörande områden numera erkännas af många forna motståndare, äfven inom Riksdagen, det lider intet tvifvel. Det motsäges icke heller af den omständigheten, att i Riksdagen för två år sedan ett förslag om stiftande af en lag om skiljemän i mål angående arbetsinställelse blef af båda kamrarne förkastadt. Ty såsom lagutskottet vid 1897 års riksdag framhöll, gälde det då framlagda förslaget anlitaandet af en bestämdt angifven utväg till afgörande af vissa slags arbetstvister, hvarvid förslagsställaren emellertid enligt lagutskottets mening påyrkat allt för stränga och skäligen opraktiska detaljbestämmelser. Och motionären sjelf erkände också i ett anförande i Första Kammaren, att frågan verkligen vore så invecklad, att den väl kunde behöfva en fullständigare utredning, innan man gäfvade sig in på att lagstifta i ämnet.

För att nu kunna bedöma frågan, i hvad mån åtgärder från statens sida äro påkallade för biläggande af tvister mellan arbetare och arbetsgivare, är det naturligtvis af nöden att utreda, i hvilken omfattning dylika tvister förekommit i vårt land. Det gäller i första hand att få kännedom om antalet arbetsinställelser och arbetsstängningar (strejker och lockouts), antalet i tvisterna inbegripna arbetare och arbetsgivare, betydenheten af de offer af ekonomisk och annan art, som strejkerna och arbetsstängningarna kostat de stridande parterna o. s. v.

Att dessa offer icke äro små på någondera sidan, derom torde såväl arbetsgivare som arbetare numera ha hunnit komma på det klara, och det vore egendomligt, om icke båda parterna gerna skulle se, att staten gjorde hvad den kunde för att nedbringa deras offer eller krigskostnader till det minsta möjliga. Inom arbetarekretsar har man sedan länge uttalat sig härför, och inom arbetsgivarekretsar har på senare tider frågan om organiserade skiljedomstolar eller förmedlingskomitéer likaledes allvarligt diskuterats, och äfven planer till sådana organisationer utarbetats.

Tidpunkten synes verkligen vara inne, då staten å sin sida eger skäl att taga i allvarligt öfvervägande, i hvad mån ett lagstiftningsarbete bör vidtaga på detta område, till främjande af fred och sämja inom samhället. De senaste årens tilldragelser på skilda håll i landet innebära den tydliga maningen: »hvad du gör, gör snart!» Redan den förteckning öfver strejker och lockouts i Sverige under de fyra sista åren, hvilken vi skola tillåta

oss öfverlemnade till vederbörande utskott, utgör med sina siffror, data och andra kortfattade upplysningar ett talande vittnesbörd för behofvet af en fullständig utredning och eventuellt en lagstiftning på detta område.

Att nu, i förväg, uttala sig närmare om formerna och gränserna för en dylik eventuel lagstiftning, torde icke vara nödigt eller ens lämpligt och gagneligt. I det första utskottsutlåtandet af år 1895, som strax i början af motionen åberopats, gifvas emellertid vissa antydningar i det afseendet, hvilka torde kunna tjena till utgångspunkt för den vidare behandlingen af denna del af ämnet. Så till vida hafva vi dock — vid betraktande af hvad som hittills i frågan förekommit — tillegnat oss en bestämd uppfattning, att vi anse, att utredningen och den eventuella lagstiftningen böra omfatta så väl rätts- som intressetvister mellan arbetare och arbetsgifvare, och att sålunda frågan bör i hela dess vidd öfverlemnas till regeringens förberedande pröfning.»

Innan utskottet går att uttala sin mening i denna omfattande och viktiga fråga, anser sig utskottet böra till en början något redogöra för denna och dermed likartade frågors föregående behandling inom Riksdagen.

*Likartade
frågors före-
gående be-
handling inom
Riksdagen.*

1:o) Uti en under n:o 31 vid 1887 års A-riksdag i Andra Kammaren väckt motion föreslog herr R. Gustafsson, »att Riksdagen genom skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla, att uppdrag gifves åt arbetareförsäkringskomitén, att komitén, efter att i denna sak ha inhämtat de åsikter och önskingar i ämnet, som hysas af svenska arbetarnes fackföreningar och befintliga föreningar af arbetsgifvare, måtte utarbета förslag till inrättande af lagstadgade skiljedomstolar mellan arbetare och arbetsgifvare».

*a) Motioner om
förliknings-
och skilje-
nämnder.*

Såsom motivering till denna motion framhöll motionären, bland annat, önskvärdheten deraf, att de lidanden, som åtfölja arbetsinställelser från arbetarnes och arbetsafstängning från arbetsgifvarnes sida, kunde afvändas eller åtminstone mildras derigenom, att användningen af detta slags vapen i tvister mellan arbetsgifvare och arbetare komme att så vidt möjligt undvikas. Bland de medel, som man i sådant syfte anlitat, hade i andra länder »förliknings- och skiljenämnder för arbetare och arbetsgifvare» samt »skiljedomstolar» visat goda resultat, särdeles de, som icke stödjade sig blott på frivilliga öfverenskommelser, utan på »särskilda för ändamålet stiftade lagar». Med skäl torde, enligt hans mening, kunna förutsättas, att man afven i vårt land skulle hemta fördel af dylika inrättningar.

Enär motionen icke blef behandlad före riksdagsupplösningen, förnyade motionären sitt yrkande uti sin vid 1887 års B-riksdag under n:o 43 väckta motion. Sedan Andra Kammarens andra tillfälliga utskott i sitt utlåtande

n:o 13 framhållit bland annat en historik öfver inom England, Frankrike, Italien, Belgien och Tyskland företagna åtgärder i nämnda hänseende, kom utskottet till afstyrkande utlåtande. De grunder, på hvilka utskottet fann sig föranlåtet att afstyrka motionen, voro i hufvudsak följande: 1:o rättskipningen i vårt land främjar frivillig öfverenskommelse mellan arbetare och arbetsgifvare; 2:o erfarenheten i vårt land hade icke visat behovet af att statsmagterna genom lagstiftning ingrepe i frågan; 3:o frågan blefve i många hänseenden onödigt invecklad, om man lemnade frivillighetens grund; 4:o utskottet hade på grund af bristande material icke varit i tillfälle att underkasta frågan någon från faktiska omständigheter utgående pröfning med hänsyn till svenska förhållanden; 5:o vid en lagstiftning i ämnet blefve man hänvisad till stridiga teorier och en i väsentliga punkter omtvistad utländsk erfarenhet; 6:o om i det allsidiga och lifligt kända behovet af ro och fred jordmånen blifvit bearbetad och förberedd, då skulle det allmänna erkännandet af detta institut komma af sig själf; och 7:o slutligen ansåg utskottet, att, om en skrifvelse komme att afåtas, Riksdagen icke kulle meddela några anvisningar rörande sättet för åstadkommande af den utredning, som borde föregå förslagets utarbetande, liksom icke heller utskottet kunde förorda frågans öfverlemnande till arbetareförsäkringskomitén.

Andra Kammaran biföll utan diskussion detta utskottets afstyrkande förslag.

2:o) Vid 1892 års lagtima riksdag föreslog herr E. Beckman uti en af honom väckt motion, n:o 196, »att Riksdagen genom skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla om utredning rörande lämpligheten af en lagstiftning i fråga om förliknings- och skiljenämnder mellan arbetare och arbetsgifvare, samt om framläggande för Riksdagen af de förslag, som med anledning häraf må synas påkallade». I motionens syfte instämde 15 af kammarens ledamöter.

Till stöd för sin motion framhöll motionären arbetarens rätt att ensam eller i förbund med andra nedlägga arbetet, naturligtvis alltid under förutsättning, att han icke bröte något ingånget aftal och att han icke genom hot eller våld kränkte andras frihet. Vidare framhöll motionären, att det verkligen funnes tillfällen, då arbetaren, den svagare, i strejken hade enda medlet att skydda *sin* vara, arbetet, från att sjunka i vanpris, samt att strejk stundom kunde äfven i andra afseenden för arbetaren vara enda utvägen att trygga eller bättra sin ställning. Det syntes äfven motionären, som om det vore af mindre vigt att förekomma eller straffa vissa missbruk i fråga om strejker än att så vidt möjligt *hindra* deras

utbrott. Ty ehuru strejk och dess motsvarighet från arbetsgifvarens sida, »stängning», under ofvan angifna förutsättningar vore fullt berättigade, så innebure de dock alltid ett krigstillstånd, och äfven det industriella kriget vore kostsam och ödeläggande. Derfor borde dessa vapen tillgripas endast i yttersta nödfall och först när man på underhandlingarnas väg förgäfvades sökt genomdrifva sina önskemål. Men ombuden skulle väljas under fredens dagar. Sedan motionären antydningssvis framhållit, huru man i England, Amerika och Australien inrättat *stående förlikningsnämnder*, afsedda för arbetare och arbetsgifvare, framhöll han nödvändigheten af dylika nämnders införande äfven i vårt land.

Andra Kammarens första tillfälliga utskott tillstyrkte i sitt utlåtande n:o 20 enhälligt bifall till den väckta motionen.

Utom de här ofvan framhållna, af motionären anförda skäl, dem utskottet till fullo gillade, framhöll utskottet till stöd för sitt tillstyrkande, *att frågan om förlikning genom skiljedom af tvister mellan arbetare och arbetsgifvare sedan år 1886 upptagits på de allmänna svenska arbetaremötenas program, att samma önskemål var inryckt i flera fackföreningars program och stadgar, och att åtskilliga fall äfven i vårt land förekommit, då arbetstvister blifvit förlikta genom tillfälliga skiljenämnder eller kompromisser.*

Utskottets förslag afslogs af Andra Kammaren med 89 röster mot 65.

De hufvudsakliga skäl, som anfördes mot bifall till införande af förliknings- och skiljenämnder, voro: *att de skulle kringskära våra näringar och göra det omöjligt för dem att existera, enär dessa nämnder i hvarje fall skulle komma att i viss mån understödja arbetarnes anspråk, dessa månade vara huru obefogade som helst; att nämnderna i fråga också skulle komma att tillämpas vid jordbruket, och att landtbrukaren kunde bli dömd till att åt sina arbetare betala mer än han hade råd till på grund af den afkastning, som näringen gäfvade; att nämnderna i fråga skulle verka störande på förhållandet mellan arbetare och arbetsgifvare och deri framkalla mycket betänkliga rubbningar; att de skulle öppna ytterligare ett ofantligt fält för agitatorer, hvilka skulle insättas i nämnderna, och hvilka komme att med all kraft arbeta för att döda näringarna och förqväfva allt, som gäfvade hopp om utveckling; att förhållandena mellan arbetare och arbetsgifvare borde afgöras genom det fria aftalet; att om fråga vore att i allmänhet upprätta förliknings- och skiljenämnder, kunde det hafva varit något att tänka på, men icke så i fråga om att uteslutande hafva sådana för arbetare och arbetsgifvare; att förhållandena hos oss icke vore likartade med dem i England m. fl. land med kolossala industriella etablissem-*

ment; och att vi borde se tiden an och taga närmare kännedom om den sak, som vore i fråga.

3:o) Vid 1893 års riksdag förnyade herr E. Beckman under n:o 143 sin vid föregående årets riksdag väckta motion och framhöll uti motiveringen dertill, att hans förslag icke afsåg s. k. näringsdomstolar, en institution, som hade till uppgift att med laga kraft afdöma *rättstvister* mellan arbetare och arbetsgifvare, d. v. s. väsentligen mål rörande kränkning eller olika tydning af redan ingångna arbetsaftal. Derefter framhöll han, att förliknings- och skiljenämnder hade till mål att söka åvägabringa öfverenskommelse i godo och i vissa fall meddela utslag, med eller utan åliggande för parterna att rätta sig derefter, i *intressetvister* mellan arbetstagare och arbetsgifvare, d. v. s. väsentligen tvister rörande arbetslön, arbetstid och arbetssätt, personlig behandling och andra ämnen, som kunde göras till föremål för aftal för framtiden.

Sedan Andra Kammarens tredje tillfälliga utskott uti sitt utlåtande n:o 11 gjort en framställning om skilnaden mellan rättstvister och s. k. intressetvister samt redogjort för båda dessa inrättningars förekomst, beskaffenhet och förrättning i Frankrike, Belgien, Schweiz, Österrike, Tyskland, Italien, England och Nordamerikas Förenta stater, äfvensom framställt en kortfattad historik öfver frågans läge i vårt land, kom utskottet till ett afstyrkande utlåtande.

Det hufvudsakliga skälet, på grund af hvilket utskottet afstyrkte motionen, var, att motionären i sin motion uttryckligen förklarar sig ej afse rättstvister, men att utskottet ansåg olämpligt, att lagstiftningsåtgärder vidtoges för åstadkommande af förliknings- och skiljenämnder utan att afseende äfven fästes vid detta slag af tvister.

Andra Kammararen biföll utskottets hemställan, men med ogillande af motiveringen.

4:o) År 1895 föreslog herr David Bergström uti en inom Andra Kammararen väckt motion, n:o 147, »att Riksdagen måtte i skrifvelse till regeringen anhålla om utredning, i hvad mån en ändamålsenlig lagstiftning till biläggande af rätts- och intressetvister mellan arbetare och arbetsgifvare må genom utveckling af gällande lag eller antagande af ny lag kunna vinnas; samt anhålla, att regeringen ville, efter verkställd utredning, inför Riksdagen framlägga de förslag, hvartill utredningen kan föranleda». I motionens syfte instämde sex af kammarens ledamöter.

Motionären anslöt sig fullständigt till den af 1893 års utskott uttalade uppfattningen, att, när en utredning och eventuellt ett lagstiftningsarbete på detta område skola företagas, dessa böra omfatta såväl rätts-

som intressetvister mellan arbetsgifvare och arbetare. Frågan öfverlemnades i sådant fall till regeringens förberedande pröfning i hela dess vidd, och detta syntes honom fördelaktigt ur flera synpunkter, icke minst ur den, att Riksdagen då icke behöfde i förväg och i frågans outredda skick göra något uttalande eller ens någon antydning om huru Riksdagen ansåg den bäst kunna lösas. I saknad af tillfyllestgörande arbetsstatistik var det motionären omöjligt att framställa någon öfversigt öfver de senare årens tvister mellan arbetare och arbetsgifvare i vårt land, öfver antalet arbetsinställelser och arbetsstängningar, öfver antalet i tvisterna inbegripna arbetare och arbetsgifvare, öfver de offer af ekonomisk och annan art, som strejkerna och arbetsstängningarna kostat de stridande parterna; men det hade erfarenheten lärt, att de sätt, på hvilka dessa tvister vid den tiden löstes, icke voro till synnerlig fördel för vare sig de tvistande eller för samhället.

Andra Kammarens första tillfälliga utskott n:o 1 tillstyrkte enstämmigt i sitt utlåtande n:o 22, »att Andra Kammarerna ville för sin del besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och i hvilken utsträckning en lagstiftning för biläggande af tvister mellan arbetare och arbetsgifvare må anses för vårt land behöflig och lämplig, samt om framläggande för Riksdagen af de förslag, hvartill denna utredning kan föranleda».

Sedan utskottet redogjort för olika slag af tvister mellan arbetare och arbetsgifvare, olika sätt för tvisternas slitande, att intet sätt för tvisters biläggande hos oss genom lagstiftningen var anvisadt, att tvister bilagts genom tillfälliga kompromisser, utlandets erfarenheter och frågans föregående behandling inom Riksdagen, framhöll utskottet såsom hufvudskäl för sitt tillstyrkande, att frågan om lämpligaste sättet för biläggande af tvister mellan arbetsgifvare och arbetstagar var en angelägenhet, som otvifvelaktigt påkallade statsmagternas uppmärksamhet, att samhället hade stort intresse af att dylika tvister i möjligaste mån förebyggdes, att samhällsintresset icke kunde tillgodoses genom de tvistandes egna åtgärder, och att frågan om behovet af en lagstiftning till biläggande af omhandlade tvister äfven i vårt land syntes utskottet väl förtjent af en närmare utredning. Utskottet fann det vara en gifven fördel, om den ifrågasatta lagstiftningen kunde vinnas genom en organisk utveckling af den nu bestående.

Andra Kammarerna biföll utskottets tillstyrkande hemställan med 105 ja emot 85 nej.

Första Kammarens första tillfälliga utskott afstyrkte i sitt utlåtande n:o 17 bifall till Andra Kammarens beslut. Skälen härtill angåfvos vara följande: 1:o) om ock föreslagna lagstiftning varit nyttig i utlandet, der

förhållandena i mycket voro annorlunda och så omfattande, att arbetsgifvarne i regeln icke kommo i någon personlig beröring med sina arbetsledare, så utgjorde detta icke tillräcklig anledning att införa sådan nyhet i svensk lagstiftning, der förhållandena voro mindre och der i allmänhet känslan af samhörighet mellan husbonden och hans underhållande ännu fortlefde; 2:o) att nödig varsamhet torde bjuda att icke inslå på lagstiftningens väg, innan mer erfarenhet vunnits inom landet, huruvida icke dylika nämnder, tillkomna efter frivillig öfverenskommelse och sammansatta efter hvad förhållandena för hvarje fall fordrade, kunnat vara till fyllest; 3:o) att en dylik lagstiftning i mer eller mindre mån vore ett bindande af kapitalets och arbetets fria samverkan; 4:o) att den tid måhända icke vore så långt aflägsen, då dessa nämnder finge magt att i vissa fall bestämma arbetslönens storlek med mera dylikt, som ledde in uti sådana samfundsförhållanden, som icke vore eftersträfvansvärda; 5:o) att skrifvelseförslaget icke innehölle någon ledning för Kongl. Maj:t, samt att utredningen skulle till en början afse undersökning, *huruvida* den ifrågasatta lagstiftningen ansåges för landet behöflig, och 6:o) att grunderna för den påtänkta lagstiftningen förefölle i så hög grad oklara och sväfvande, att detta visade, det åsigterna i frågan ej vunnit den stadga, att tidpunkten för en skrifvelses aflåtande i ämnet då kunde vara inne.

Första Kammaren biföll utan diskussion utskottets afstyrkande hemställan.

b) Motion om
lag om
skiljemän.

5:o) Herr Ljungberg föreslog uti en af honom vid 1897 års riksdag inom Första Kammaren väckt motion, n:o 43, »att en lag om skiljemän i mål angående arbetsinställelser må stiftas, hufvudsakligen af det innehåll, som i det föregående blifvit af mig antydt».

Uti motiveringen till denna motion framhöll motionären nödvändigheten af att så snart möjligt vore bringa en strejk till afslutning, och att man dånera i flera andra länder ansett enda sättet att bilägga stridigheterna mellan arbetsgifvare och arbetare vara att upprätta skiljedomstolar. Visserligen stadgades genom »Lag om skiljemän» den 28 oktober 1887, att i tvistemål en hvar af parterna kunde påkalla skiljeaftal genom skiljemän. Ett tillägg till nämnda lag angående arbetsinställelse skulle måhända varit lämpligast; men då dithörande frågor voro af ganska skiljaktig beskaffenhet emot dem i andra tvistemål, saknades icke skäl, att en särskild lag om skiljemän i mål angående arbetsinställelser stiftades. Derjemte angaf motionären några hufvuddrag af de föreskrifter, som han tänkt sig vara angelägna och som redan delvis voro antagna i andra länder.

Lagutskottet, till hvilket denna motion jemte två motioner om lag-

stiftningsåtgärder till skydd för arbetsaftal, den ena, n:o 42, af herr Ljungberg i Första Kammaren, den andra, n:r 49, af herr Jakobson i Andra Kammaren, behandlade alla tre motionerna i ett och samma betänkande, n:o 50, enär utskottet ansåg motionärerna hafva det syftet gemensamt att söka så vidt möjligt vore förebygga eller åtminstone förminska de skadliga verkningarna af arbetsinställelser till trots af ingångna arbetsaftal.

Sedan lagutskottet framhållit bland annat, dels att skiljemänsinstitutet, hvilket för öfrigt icke torde hafva omfattats med det förtroende eller visat sig medföra den praktiska nytta, som man vid stiftandet af gällande lag om skiljemän förväntat, icke borde påtvingas de parter, som icke voro ense om att anlita denna utväg, dels ock att de af motionären antydda särskilda bestämmelser ansågos vara både för stränga och opraktiska, tillstyrkte utskottet med anledning af motionerna en skrivelse till Kongl. Maj:t med anhållan »om utarbetande och framläggande för Riksdagen af förslag till sådana lagbestämmelser rörande arbetsaftal, som för vinnande af ofvan angifna syfte kunna anses erforderliga».

Motionen om skiljemän hade sålunda afstyrkts, hvilken åtgärd äfven af Riksdagen godkändes.

6:o) Vid 1892 års lagtina riksdag föreslog herr R. Klinckowström uti en inom Första Kammaren väckt motion, n:o 4, »att Riksdagen ville för sin del besluta en underdånig anhållan, att Kongl. Maj:t täcktes, med görigaste första, utse en komité af dertill lämpliga personer, för att utreda den s. k. arbetarefrågan till alla dess delar, och på grund deraf framställa de förslag till arbetsklassens förbättrade förhållanden, hvartill ifrågasvarande utredning kan föranleda».

e) Motion i
»arbetare-
frågan».

Hvad denna motion angår, ligger dess berättigande att omnämnas i sammanhang med nu omhandlade fråga deruti, att motionären bland de åtta af honom framhållna åtgärder, genom hvilka regering och Riksdag gemensamt eller hvar för sig skulle väsentligen kunna förbättra arbetsklassens ekonomiska, sedliga och politiska tillstånd i punkten 2:o stälde frågan om organiserande af »förlikningsdomstolar å yrkens och näringars alla områden, deri regeringen, genom sina lagliga befullmäktigade ombud, skulle kunna deltaga och finna tillfälle att göra sina åsikter gällande, till hela samhällets skydd, säkerhet och bästa».

Första Kammarens första tillfälliga utskott hemstälde med anledning af denna motion i sitt utlåtande n:o 11, »att ifrågasvarande motion måtte på det sätt bifallas, att Första Kammaren ville för sin del besluta, att Riksdagen i skrivelse till Kongl. Maj:t anhåller, det täcktes Kongl. Maj:t till främjande af arbetarefrågans lösning låta, på sätt lämpligt finnes, verk-

ställa närmare utredning i de hänseenden, utskottet här ofvan angifvit, samt, sedan de förordade utredningarna fullgjorts, inkomma till Riksdagen med de förslag och i öfrigt vidtagna de åtgärder, som med anledning deraf må finnas påkallade».

Uti motiveringen till betänkandet framhöll utskottet, att då inom den svenska lagstiftningen man dittills icke visat någon benägenhet för inrättandet af specialdomstolar, utan hellre gått i motsatt riktning, syntes inrättandet af näringsdomstolar icke hos oss kunna med utsigt till framgång ifrågasättas. Deremot ansåg sig utskottet böra tillstyrka den del af motionen, som afsåg inrättande af förliknings- och skiljenämnder till biläggande af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare, enär dylika nämnder visat sig i flera hänseenden synnerligen gagneliga och icke kunde antagas hos oss blifva inrättade på enskild väg.

Första Kammaren afslog det hela utan votering på grund deraf, att såväl utskottets hemställan som motionärens förslag voro allt för omfattande och att man endast bitvis borde och kunde lösa arbetarefrågan.

Utlandets lagstiftning angående intresse tvister.

Då det för belysning af föreliggande frågor äfven torde vara af stor vikt att erfara utlandets lagstiftning på detta område, har utskottet med ledning af en från sakkunnig person, doktor Axel Raphael, benäget lemnad promemoria och i öfrigt vunna upplysningar härmed velat lemna en kortare öfversigt af denna lagstiftning, dervid utskottet, med hänsyn till den större praktiska betydelse de s. k. intresse-tvisterna synas ega, egnat berörda tvister en mera detaljerad och omfattande uppmärksamhet.

Utskottet vill då till en början påpeka, hurusom man inom de olika ländernas ifrågavarande lagstiftning i allmänhet synes hafva accepterat tanken på förliknings- och skiljenämndsinstitutionen, men dervid låtit denna tanke realiseras efter hufvudsakligen tvenne olika principer, i det att inom t. ex. England nämnda institution uppstått och utbildat sig på frivillighetens och den fria öfverenskommelsens grundval samt ur ett växande behof från de intresserade parterna sjelfva att erhålla mera stadgade former för sina underhandlingar och en ökad trygghet för träffade öfverenskommelser, samt statens ingripande på lagstiftningens väg endast afsett att närmare bestämma de yttre normerna för dessa institutioners sammansättning och verksamhet samt i vissa fall gifva denna verksamhet en laglig auktoritet och rättskraft.

I andra länder åter har det intresse och den betydelse dessa frågor ega för det allmänna förmått staten att med sin auktoritet träda mellan

de stridande och åt tvisterna mellan arbetsgifvare och arbetstagare anvisa vissa lagbestämda institutioner, inför hvilka de kunna och i vissa fall äro skyldiga att framlägga sina tvister, och som af staten vanligtvis anförtrotts en större magtbefogenhet vid tvisternas afgörande.

Inom *England*, der storindustriens tidiga framträdande gjort förhållandena mellan arbetsgifvare och arbetare mer inveklade och behovet att minska de tätt och ofta uppkomna slitningar dem emellan allt mer trängande, tog sig detta behof redan tidigt uttryck i inrättandet af privata förliknings- och skiljenämnder. Dessa utgjordes till en början icke af en ständig nämnd utan af för tillfället vald domstol, utsedd för en särskild tvist. Då emellertid dylika skiljenämnder icke uppbyros af några fast organiserade föreningar af arbetsgifvare eller arbetstagare, ej heller genom lagstiftningen erhöilo någon auktoritet, synas dessa skiljenämnder icke hafva haft den åsyftade verkan.

De stora, långvariga industriella striderna, som med stor häftighet fördes under detta århundrade intill 1860-talet och hvarunder det engelska föreningsväsendet bland arbetarne utvecklade sig till fast sammanslutna och väl disciplinerade organisationer, beredde väg för den i England ännu existerande förliknings- och skiljenämndsinstitutionen.

Genom fabrikanten, sedermera handelsministern, *Mundella* grundades år 1860 den första frivilliga förlikningsnämnden, hvilken, sammansatt till hälften af arbetsgifvare och till hälften af arbetstagare, hade till hufvudsaklig uppgift att bereda de tvistande tillfälle till gemensamma rådplågningar och fredliga förhandlingar angående tvistefrågorna.

Denna förlikningsnämnd fann år 1864 efterföljd i en på frivillighetens väg bildad skiljenämnd, sammansatt af arbetsgifvare och arbetstagare till lika antal och en af dessa utsedd opartisk person. Afsigten med denna skiljenämnd var att få tvistefrågorna framlagda för och undersökta af en opartisk person, för hvilken de stridande parterna hade förtroende, och hvars offentligen uttalade mening de voro villiga underkasta sig.

Då emellertid erfarenheten visade, att tvistefrågors biläggande mången gång kräfde såväl förliknings- som skiljenämndens verksamhet, fann man snart, att en kombination mellan dessa båda nämnder var den för ändamålet lämpligaste formen.

Sådana dessa nämnder numera utvecklats, äro de sammansatta och arbeta på följande sätt.

Nämnden, som utses för ett visst yrke eller del af ett yrke, består vanligen af 12 till 20 ledamöter, hälften arbetsgifvare och hälften arbetstagare, utsedda för ett år genom val af båda parterna. Inom sig utser nämnden ett ständigt utskott, som har till uppgift att i första hand upp-

taga och undersöka smärre, understundom alla tvister, som uppstå inom yrket och hänskjutas till detsamma. Utskottet har dessutom befogenhet att afgöra smärre intressetvister äfvensom rättstvister.

De större intressetvisterna äro förbehållna pröfning af nämnden i dess helhet antingen omedelbart eller efter föregående resultatlös behandling inför utskottet. Lyckas ej nämnden efter försiggången pröfning och öfverläggning förlika tvisten, hänskjutes den till pröfning och afgörande af en förlikningsdomstol.

För detta ändamål väljer hvardera af de stridande parterna två förlikningsdomare, hvarefter dessa eller ock arbetsgifvare och arbetstagare, om de kunna enas, en femte ledamot i domstolen. Dess beslut blir enligt 1872 års lag för parterna bindande, så länge arbetsaftalet varar, för såvidt ej arbetaren inom 48 timmar hos sin motpart tillkännagifver sin vägran att efterkomma beslutet, samt kan i sin kraftvunna form medelst af lagen anvisade tvångsmedel göras gällande.

1896 års förlikningslag har tillkommit för att främja nämndernas utveckling och påskynda deras införande i industrigrenar, der de ännu saknas. Lagen innehåller sålunda bestämmelser om nämndernas registrering och föreskrifver i detta afseende, att hvarje nämnd, som antingen upprättats före lagens antagande eller sedermera upprättas och afser att genom förlikning eller skiljedom bilägga tvister mellan arbetsgifvare och arbetare, eller hvarje förening eller korporation, som genom skriftlig öfverenskommelse mellan arbetsgifvare och arbetare eger rätt att handlägga dylika tvister, kan vända sig till handelsdepartementet (Board of Trade) för att inregistreras under denna lag. Ansökan derom måste vara åtföljd af afskrift af nämndens reglemente och arbetsordning äfvensom af andra upplysningar, som departementet skäligen kan begära.

Hos departementet skall föras ett register öfver nämnderna, hvari bör beträffande hvarje inregistrerad nämnd införas dess namn och hufvudsäte äfvensom andra lämpliga upplysningar. En dylik inregistrerad nämnd är skyldig lemna uppgifter och berättelse om sina förhandlingar äfvensom de dokument i öfrigt, som departementet skäligen kan infordra.

Om förhandlingarna för att åstadkomma förlikning inför en inregistrerad nämnd icke bero på ömsesidig öfverenskommelse mellan parterna, skola de föras i enlighet med de dessa nämnder rörande föreskrifter.

Vidare stadgar lagen, att om en tvist pågår eller hotar att utbryta mellan en arbetsgifvare eller en klass af arbetsgifvare och en klass af arbetare eller mellan olika klasser af arbetare, departementet eger att undersöka tvistens orsaker och närmare omständigheter (hvarvid departementet dock *icke* kan framtvinga vittnesmål eller dokument eller affordra

ed på afgifna utsagor), vidtaga de mått och steg, som departementet till tvistens biläggande anser lämpliga för att föra tillsammans parterna sjelfva eller deras representanter under ordförandeskap af en genom ömsesidig öfverenskommelse bestämd eller af departementet, någon person eller korporation utsedd opartisk, på ansökan af vederbörande arbetsgifvare eller arbetare och med hänsyn till befintligheten af inrättningar, som för förlikningsverksamheten i distriktet eller industrigrenen äro användbara, äfvensom med afseende å sakens läge i öfrigt, utnämna en eller flere personer att fungera såsom *medlare* eller förlikare; samt slutligen på *båda* parternas anhållan utnämna en *skiljedomare*.

För den händelse tvisten genom förlikning eller skiljedom blifvit bilagd, skall ett protokoll upprättas öfver de ingångna villkoren, undertecknas af parterna eller deras representanter, och en afskrift deraf lemnas departementet till förvaring.

Slutligen eger departementet att, om det finner ett distrikt eller en industrigren sakna inrättningar, till hvilka tvister kunna hänskjutas, förordna en eller flere personer att undersöka förhållandena i distriktet eller industrigrenen, äfvensom att underhandla med arbetsgifvarne och arbetarne samt, om departementet anser det lämpligt, med lokala myndigheter och korporationer angående upprättandet af en förlikningsnämnd för distriktet eller industrigrenen.

Erfarenheten inom England angående förliknings- och skiljenämnderna gifver otvetydigt vid handen, att dessas auktoritet och förmåga att göra sina utslag gällande hufvudsakligen hvilat på det allmänna förtroende de åtnjuta och framför allt på disciplinen inom de båda organisationer af arbetsgifvare och arbetare, mellan hvilka nämnderna utgöra föreningslänken.

I *Frankrike* hafva ur de sedan länge befintliga specialdomstolar, de s. k. *conseils de prud'hommes*, för behandling af rättstvister emellan arbetsgifvare och arbetare framvuxit förliknings- och skiljenämnder för biläggande och afgörande af industriella intressetvister af kollektiv natur, under det att de förenämnda *conseils de prud'hommes*, hvilkas organisation och verksamhet här nedan skall meddelas, behandla dylika tvister emellan enskilda arbetare och arbetsgifvare.

Genom en lag af år 1892 infördes ifrågavarande nämnder. Enligt denna kan vid fall af oenighet af anförda slag tvistefrågan underställas en förlikningsnämnd och, derest icke en tillfredsställande lösning härigenom uppnås, hänskjutas till afgörande af en skiljedomstol.

Hvarje part eger att för sådant ändamål vända sig till fredsdomaren, således en offentlig myndighet, och hos honom begära lagens användning.

dervid den sökande bör angifva tvistens innebörd och anmäla sina till förhandling utsedda delegerade, högst 5, franska medborgare, män eller kvinnor. Inom 24 timmar skall — om så behöfs, genom offentligt anslag — fredsdomaren derom underrätta motparten, som inom 3 (eller 5) dagar har att afgifva svar på framställningen. Intet svar betraktas som afslag. Bli svaret deremot jakande, utser motparten sina delegerade, och en förlikningsnämnd bildas under fredsdomarens presidium. Kommer nämnden ej till enighet, föreslår fredsdomaren parterna att utse en eller flere skiljedomare för att bilda en skiljenämnd. Komma ej heller skiljedomarne till något resultat, kunna de tillkalla en opartisk, hvilken, om parterna ej kunna enas om honom, utses af civildomstolens president. Har strejk redan utbrutit, kan fredsdomaren å embetets vägnar inbjuda parterna att slå in på förlikningsvägen. Fredsdomaren tar förhandlingarna till protokoll och meddelar nären alla de träffade öfverenskommelserna, hvilka äfven blifva offentligt anslagna. Alla erforderliga offentliga handlingar äro fria från stämpel- och registreringsafgifter, och kommunen ställer nödiga lokaler gratis till nämndernas tjenst.

Enligt hvad statistiken visar, har resultatet af lagen blifvit temligen obetydligt. Såsom anledning dertill framhålles från ett håll, att nämnderna icke äro permanenta, utan först bildas, då konflikten redan utbrutit, men en annan mening häfdar åter, att skulden ligger i det frivilliga hänvändandet och att man borde med till buds stående tvångsmedel framtvinga ett försök till förlikning och sålunda åstadkomma, att de stridande vid en förestående eller redan utbruten konflikt måste mötas för en fredlig uppgörelse.

Förslag i sådan riktning föreligger redan till behandling hos Frankrikes representation.

I de Frankrike närgränsande länderna *Belgien* och *Holland* synas de franska conseils de prud'hommes hafva varit förebilden till de institutioner, som uti ifrågavarande hänseende finnas i nämnda länder.

Dessa institutioner, som i Belgien kallas industri- och arbetsråd och i Holland arbetskamrar, äro statliga institutioner och få sin bekräftelse och giltighet genom ett regeringsbeslut.

Institutionerna hafva vidsträcktare omfång och uppgift än de hittills omförmälda förliknings- och skiljenämnderna, sysselsätta sig med intressen, som äro gemensamma för arbetsgifvare och arbetare inom industrien, och hafva dervid bland annat till uppgift att förekomma och bilägga arbetstvister. De båda ländernas olika institutioner äro sammansatta af arbetsgifvare och arbetare till lika antal och tillsättas för olika distrikt

eller för olika industrigrenar. Deras befattning med arbetstvister är följande.

I Belgien sammanträder rådet eller en afdelning deraf, s. k. sektion, hvaraf en finnes för hvarje industrigren, efter hemställan från en af de tvistande för att undersöka saken och dervid söka bilägga tvisten. Blifva förhandlingarna mellan parterna fruktlösa, kan rådet eller sektionen afgifva utslag, dervid en af regeringen utnämnd kompromissarie eger rätt deltaga i rådets debatter.

I Holland fungerar arbetskammaren såsom förlikningsnämnd sålunda, att till en början kammarens styrelse efter tvistens anmälan söker bilägga densamma. Lyckas ej detta, anhängiggöres tvisten hos kammaren, hvarefter en förlikningsnämnd bildas, bestående af kammarledamöter, arbetsgifvare och arbetare till lika stort antal från båda grupperna samt en ordförande. Efter slutad undersökning meddelar nämnden kammaren skriftligen sin uppfattning af tvisten och förslag till dess biläggande, hvilket utlåtande genast helt och hållet eller delvis offentliggöres.

De båda ländernas nämnda institutioner äro sammansatta af arbetsgifvare och arbetare till lika antal, och för valrätt erfordras en tids vistelse i det distrikt eller sysselsättning inom den industrigren, hvarför institutionen är upprättad.

I *Tyskland* utföras de funktioner, som annorstädes åligga förliknings- och skiljenämnder, af de derstädes befintliga industridomstolarna, hvilkas förnämsta uppgift är behandling och afgörande af rättstvister, men som i vissa fall och under vissa förutsättningar, t. ex. tvister om lön, arbetstid eller annan omständighet tillhörande arbetsaftalet för framtiden, fungera som dylika nämnder vid intressetvister. I sådana fall består domstolen af minst 4 ledamöter, hälften arbetsgifvare, hälften arbetare, äfvensom en ordförande. Dessa få i motsats mot förfaringssättet i England icke vara invecklade i tvisten. Domstolen eger tillika rätt att tillkalla förtroendemän för parterna och är till och med skyldig att göra detta, om parterna derom anhålla och tillika anmäla de personer, de önska valde. Dessutom åligger domstolen utse representanter för parterna att föra deras talan. Dessa representanter utses bland personer, som äro deltagare i arbetstvister och uppfylla vissa andra villkor, utaf organiserade föreningar af arbetsgifvare och arbetare, eller också genom val på ett utlyst offentligt möte. Sedan en tvistefråga blifvit af deri intresserade arbetsgifvare och arbetare hänskjuten till domstolen, är dess första uppgift att förhöra parternas representanter, eller, om så behöfves, anställa vittnesförhör med andra personer, dervid såväl bisittarne som de tillkallade förtroendemännen ega att genom ordföranden framställa frågor till nämnda personer. Derefter har domstolen

att söka i godo förlika parterna samt att, i fall en förlikning åvägabringas, låta denna förlikning skriftligen uppsättas och underskrivas af domstolens ledamöter äfvensom representanterna för båda parterna, hvarefter förlikningen offentliggöres. Om deremot parterna icke enas, kan domstolen med enkel röstpluralitet afgifva utslag rörande tvisten. Om utsigt emellertid icke förefinnes att samla parterna om detta afgörande, samt bisittare och förtroendemän å båda sidor stå mangrant emot hvarandra, kan ordföranden vid omröstningen nedlägga sin röst och tillkännagifva, att skiljedom ej kunnat komma till stånd. Om utslag afkunnas, tillkännagifves tillika för parterna, att de hafva att inom bestämd tid afgifva förklaring, om de åtnöjas med utslaget eller icke. Underlåta parterna detta, anses de icke hafva godkänt utslaget.

Slutligen är äfven stadgadt, att förhandlingarna och deras resultat skola offentliggöras.

Såsom man af denna redogörelse kan finna, har i Tyskland förliknings- och skiljenämndsinstitutionen mer än i något af de förut nämnda länderna karakteren af en domstol och ett statens organ. Detta förhållande har framkallat en skarp kritik, enär man ogillat den nära förbindelsen mellan två så i grunden olika institutioner som en industri-domstol och en förlikningsnämnd.

»Den senare kan», såsom i förenämnda promemoria framhållits, »visserligen, enligt hvad engelsk erfarenhet visar, med framgång arbeta på den förras område och genom praktisk behandling bringa en hel del rättstvister ur världen, men deremot är den förra såsom alltför juridiskt anlagd föga lämpad att med tillfredsställande resultat öfvertaga den senares funktioner. Ett af de förnämsta skälen till denna sammankoppling har varit den, att man derigenom trott sig lättare skaffa förlikningsnämnderna insteg och förtroende i industriverlden, något som, med hänsyn till att industridomstolarne äro sjelfva nya skapelser, är af föga betydelse. Men denna förbindelse medför deremot nu en olämplig sammansättning af förlikningsnämnden. Det fins ingen säkerhet för, att sakkunskapen i den respektiva industriens ekonomiska och tekniska frågor blir tillräckligt representerad i nämnden. Det är presidenten, som inkallar bisittarne, men ingenting garanterar, att hans val faller på personer ur samma industri som de tvistande. Då de i tvisten intresserade betraktas som inkompetenta och då ett dylikt intresse kan förefinnas hos domstolens samtliga bisittare ur samma industrier som den, der tvisten pågår, blir väljaren tvungen att inkalla utomstående personer; bisittarne och förtroendemännen måste nemligen vara bosatta inom domstolens jurisdiktion. Sålunda kan t. ex. alltför väl en snickare- eller en skomakaregesäll komma att få behandla

tariffvister inom boktryckeriet. Och för öfrigt kan den nödiga sakkunskapen äfven brista hos presidenten sjelf, ty valbarheten är äfven här inskränkt till personer, bosatta inom domstolens jurisdiktion, — en brist, som blir så mycket ödesidigrare, som bisittarne endast genom presidenten få framställa frågor till parternas representanter. Men äfven om sakkunskapen förefinnes, får man alltid komma i håg, att hvarken bisittarne eller presidenten här som i England af parterna kunna betraktas såsom deras verkliga förtroendemän. Presidenten har utsett bisittarne, och presidenten sjelf är förtroendemän för magistraten, kommunalstyrelsen eller högre administrativ myndighet, men icke för parterna. Som Brentano anmärker: »man kan knappast antaga, att arbetsgifvare och arbetare, som lidelsefullt kastat sig in i strider, på hvilkas utgång deras väl och ve beror, godvilligt skola efterkomma ett utslag, som afkunnas af en person, som icke är *deras* förtroendemän». Icke för ty kunna utslagen ganska lätt komma till stånd, ty äfven om presidenten nedlägger sin röst, behöfs det endast att t. ex. *en* arbetare förenar sig med arbetsgifvarne. Ett dylikt utslag lär knappast kunna räkna på hörsamhet hos den förlorande parten. Men ingenting kan lättare bringa hela institutionen i misskredit än dylika misslyckade utslag.

Beroende på dessa eller andra skäl, deribland måhända äfven institutionens nyhet, visar statistiken, att de tyska industridomstolarne ännu icke hafva förskaffat sig något synnerligen stort förtroende på intressevisternas område, ehuru det visserligen befinner sig i tillväxt. Framgångarne synas väsentligen komma att bero på huru praktiskt domstolarne och särskildt deras inflytelserika presidenter komma att taga sakerna. Tyngdpunkten ligger härvid icke i skarpsinniga juridiska tolkningar, utan i exakta, affärsmessiga utredningar af ekonomiska magtförhållanden, — varupris, arbetslöner m. m., och framför allt i en vänlig, tålig och opartisk behandling af *båda* parterna.

De hittills jemförelsevis obetydliga resultaten hafva emellertid äfven i Tyskland framkallat förhoppningar om större framgångar genom ökade befogenheter hos domstolen. Sålunda ha i maj 1898 de kristliga grufarbetarne hos Riksdagen petitionerat, att industridomstolen måtte kunna fungera såsom förlikningsnämnd, så snart *en* part begär dess bemedling, och det evangeliska arbetareförbundet anhållit om lagens ändring i syfte, att domstolen af eget initiativ skulle kunna inskrida, att parterna blifva *förpligtade* att underställa förlikningsnämnden sin sak samt att ingen yrkesförening finge erkännas som juridisk person, för så vidt han icke med sin förmögenhet förpligtar sig till ett sådant förfaringssätt.»

Liksom i Tyskland är äfven i *Italien* förlikningsväsendet öfverlemnadt

åt industridomstolarna. Ett utskott ur dessa, sammansatt af 2 ledamöter, 1 arbetsgifvare och 1 arbetare, samt ordföranden, hvilken utgöres af domstolens president eller en af vice presidenterna, af hvilka den ene är af arbetsgifvarne utsedd ur arbetsklassen och den andre af arbetarne ur arbetsgifvareklassen, fungerar såsom förlikningsnämnd. Till detta utskott kunna hänskjutas tvister om t. ex. kommande lön och arbetstid m. m. Utskottet eger emellertid icke afkunna någon skiljedom, utan i den händelse underhandlingarna om uppgörelse i godo stranda, afföres tvistefrågan från behandling inför utskottet.

Till denna redogörelse för lagstiftningen inom de europeiska staterna torde böra omnämnas behandlingen af dylika frågor inom Schweiz och Österrike.

I *Schweiz* har regeringsrådet i kantonen Basel i maj 1897 antagit en lag om förlikningsnämnder. Enligt denna lag skall vid hotande eller redan utbruten arbetsinställelse regeringen på endera partens anbjällan eller i viktigare fall af eget initiativ tillsätta en förlikningsnämnd under ordförandeskap af en medlem af regeringsrådet eller en tredje opartisk person. I nämnden skall dessutom sitta ett lika antal arbetsgifvare och arbetare från vederbörande industri eller andra sakkunnige från samma industrigren. Gäller arbetsinställelsen en enda rörelse, kan regeringsrådet uppdraga förlikning åt en af sina medlemmar eller åt en tredje opartisk person utan bisittare. Efter det förlikningsnämnden behandlat en tvistefråga, skall regeringsrådet i kantonens tidningar offentliggöra meddelande:

1:o) om nämndens medverkan afslagits af endera eller båda parterna, med angifvande af motivet till afslaget,

2:o) om en förlikning har kommit till stånd med upptagande af de väsentliga punkterna i den ingångna öfverenskommelsen, och

3:o) om förlikningsförslaget afslagits, med angifvande af dess innehåll och de väsentliga motiven för afslaget.

I *Österrike* skapades genom näringsförordningen af 1883 för handverket och handeln med deri sysselsatta arbetare en organisation i form af lagtvungna yrkesföreningar, hvilka hvarje man af facket måste tillhöra och för hvilka förliknings- och skiljenämnder kunde upprättas.

För de fabriksmessigt drifna yrkena åter saknades ännu en organisation, egnad att bringa arbetsgifvare och arbetare närmare hvarandra. Af denna anledning och »i syfte att främja den sociala freden mellan arbetsgifvarne och arbetarne» framlade österrikiska regeringen den 17 juni 1891 för deputeradekammarerna två lagförslag, det ena gällande fabriksindustrien och det andra grufdriften. I båda föreslogs upprättande af lagtvungna yrkesföreningar af arbetare å ena och af arbetsgifvare å andra sidan,

hvilka båda organisationer skola yrke för yrke sammanlänkas genom förliknings- och skiljenämnder.

Utskottet har sig dock icke bekant rörande den slutliga utgången af detta förslag.

Under det att, såsom af förestående redogörelse framgår, lagstiftningen inom de europeiska länderna endast afsett bestämmandet af de yttre formerna för förliknings- och skiljenämndernas sammansättning och verksamhet och endast i vissa fall gifvit dessa rättighet att på eget initiativ ingripa i tvisterna mellan arbetsgifvare och arbetstagare, har lagstiftningen inom Förenta staterna och de australiska kolonierna tillagt dessa institutioner en långt större magtbefogenhet, äfvensom i motsats mot de europeiska staterna, som i allmänhet endast föreskrifva de tvistande parterna såsom en rättighet hänvändandet till förliknings- och skiljenämnder, i många fall ålagt arbetsgifvare och arbetstagare detta såsom en skyldighet.

I *Förenta staterna* stadgades enligt lagar under 1880 i en del af dessa, att lokala skiljenämnder skulle inrättas i hvarje grefskap på ansökan hos distriktsdomstolen af ett bestämdt antal af arbetsgifvare och arbetare. Dessa lagar blefvo likväl af föga praktisk betydelse.

Sedermera hafva inom åtskilliga stater inrättats s. k. statsnämnder, hvilka dels omedelbart upptaga mål till afgörande för den händelse parterna sådant önska, och dels mottaga värdemål från lokala nämnder.

För att gifva en antydning om de lokala nämndernas anordning må här i korthet redogöras för lagen i Pennsylvania. Lagen gäller närmast jern-, stål-, väfnads-, glas- och stenkolsindustrier. Vederbörande distriktsdomare eger att meddela förordnande åt skiljenämnd, så snart begäran om dess inrättande framställes af minst 50 arbetare och 5 eller flere arbetsgifvare med minst 10 arbetare hvardera. Bisittarne skola utgöra minst fyra, hälften arbetare, hälften arbetsgifvare. De väljas för ett år i sänder. En särskild skiljemän väljes samfäldt af arbetare och arbetsgifvare. Han inträder först i händelse det befinnes omöjligt för domstolen att efter tre sessioner enas om ett utslag. Han är edsvuren och eger inom 10 dagar fälla den slutliga domen. Vittnen höras på ed både af nämndens bland bisittarne valde ordförande och af skiljemannen. — En förlikningsbyrå, bestående af ett utskott, valdt bland domstolens ledamöter, skall i första hand pröfva hvarje fråga. Om byrån är enhällig, kan den utan vidare afgöra saken. I annat fall måste målet hänskjutas till nämnden i fullsuttent rätt. — Kostnaderna bestridas genom frivilliga bidrag. Men ljus, bränsle och nyttjanderätten till lokal och möbler skola bestås af kommunen eller distriktet. Alla frågor, som gemensamt beröra arbetares och arbets-

gifvares intressen — äfven löneskala med tillämpning för framtiden — kunna dragas under skiljenämndens värjo.

Beträffande de s. k. statsnämnderna stadgas i staten New-York, att bland nämndens tre medlemmar, hvilka utnämnas af guvernören, skall en tillhöra det politiska parti, som vid senaste guvernörswal afgaf de flesta rösterna, en skall tillhöra det parti, som då var närmast i röstetal, och den tredje skall tillhöra någon inom staten befintlig arbetareorganisation.

I Massachusetts utses nämndens tre medlemmar af guvernören. En medlem skall vara representant för arbetsgifvare, en skall tillhöra en arbetareorganisation. Den tredje utses efter förslag af de båda andra; om de icke inom 30 dagar enas i sitt val, nämnes äfven han omedelbart af guvernören.

Förordningar af 1890 och 1892 föreskrifva, att nämnden skall med sig adjungera personer med särskild sakkunskap rörande arbetsmetoder, löneförhållanden m. m. i det ifrågavarande yrket. Af dessa sakkunnige utses en på förslag af arbetsgifvarne och den andre på förslag af arbetarne. De sakkunnige erhålla reseersättning och dagtraktamente på statens bekostnad. Nämnden är skyldig att lemna sina *bona officia*, så snart en arbetsgifvare, som sysselsätter minst tjugufem arbetare, eller ock ett flertal af hans arbetare skriftligt derom göra framställning, innefattande bland annat en kort redogörelse för tvistens art och ett löfte att utan strejk eller stängning fortsätta med arbetet, intill dess nämndens beslut blifvit fattadt, förutsatt att detta sker inom tre veckor efter ofvannämnda anhållan. Nämndens beslut är bindande för sex månader, eller intill dess endera parten har skriftligen meddelat den andra sin afsigt att icke längre än sextio dagar efter denna anmälan anse sig bunden deraf.

Utom denna sin verksamhet, enligt anmodan af båda eller endera af de tvistande, skall nämnden *sjelfmant* erbjuda sig att söka åstadkomma förlikning. När helst det kommer till dennas kännedom, att en strejk eller stängning synes förestå, skall nämnden sätta sig i förbindelse med båda parterna och söka öfvertala dem att träffa öfverenskommelse sins emellan eller att hänskjuta sina tvistigheter antingen till lokala förlikningsnämnder, der sådana finnas, eller till statsnämnden. Detta har burit frukt i flera fall, der ingendera parten velat sjelf anlita nämnden af fruktan att ett sådant hänvändande skulle kunna tydas såsom ett tecken till svaghet.

Nämndernas utslag äro bindande för sex månader eller för sextio dagar efter endera partens uppsägning. Vägrar någon part att anlita nämnden, kan denna göra en undersökning för att utröna, på hvilken sida skulden till det industriella kriget ligger.

Protokoll och utslag skola offentliggöras och en gång om året en rapport om nämndens verksamhet till lagstiftande församlingen insändas.

De olika staternas lagar angående dylika nämnder innehålla olika bestämmelser angående deras befogenhet. Inom somliga stater ega nämnderna rätt att inkalla vittnen, att infordra dokument, inom några till och med att framtvinga vittnesinställelse och framläggande af dokument vid äfventyr af böter, att infordra och undersöka alla böcker, papper och dokument rörande någon part i tvisten, något som kommer ett obligatoriskt förlikningsförfarande temligen nära.

Förenta staternas president eger sedan år 1888 att upprätta förlikningskomitéer i alla tvister, som beröra kommunikationsbolag, hvilka taga befattning med mellanstatlig samfärdsel.

Beträffande *Australien*, infördes år 1892 i *Nya Sydwaless* förliknings- och skiljenämnder.

»Förlikningsnämnden består», enligt förenämnda promemoria, »af 16 medlemmar, 2 för hvar och en af koloniens 8 industrigrupper. Dessa medlemmar utses af lagligt inregistrerade arbetsgifvare och arbetareföreningar, hälften från hvarterdera hållet.

Skiljenämnden består af 3 medlemmar: 2 valda på nyssnämnda sätt och den tredje utsedd af dessa båda. Denne ordförande får ej, så länge hans funktioner pågå, syssla med andra ärenden; i ersättning uppbar han 750 £ om året och 9 guineer för hvarje sammanträde; bisittarne erhålla respektive 100 £ och 3 guineer. Nämnden har en ständig sekreterare.

Det fordras *båda* parternas samtycke för att bringa en industriel konflikt inför nämnderna. Fyra medlemmar (eller 4 *andra* af parterna utsedda personer) utgöra förlikningsnämnden för hvarje särskildt fall. Men om saken redan förevarit i förlikningsnämnden, kan *en* part ensam få den fullföljd vid skiljenämnden. Med »part» förstås: arbetaregrupper på minst 10 personer, enskilda arbetsgifvare eller grupper af sådana.

Nämnderna äro bemyndigade att inkalla och afhöra vittnen under edlig förpligtelse, men kunna deremot icke infordra böcker eller annat bevismaterial. Advokater eller andra aflönade fullmäktige få icke biträda. Utslaget offentliggöres i allmänna tidningarna, men det vinner laga kraft, endast om parternas öfverenskommelse likstält detsamma med en rättslig dom.

Af de vid lagens tillkomst existerande 7 inregistrerade arbetsgifvareföreningarna skickade endast de 4 minst betydande representanter för att välja skiljenämnd, och vissa större industrier godkände icke en representation, som blifvit utsedd af helt andra industrier. Till första sammanträdet

kommo af 14 arbetsgifvareföreningar endast 4, men deremot 44 arbetareföreningar.

Till 102 föreningar hade en hemställan gjorts att i sina stadgar intaga bestämmelser om alla tvisters hänskjutande till nämnder. Svar återkom från 28 och ett jakande sådant endast från 5.

Till oktober 1893 hade 2 konflikter bilagts, 1 genom förlikning och 1 genom skiljedom. I 8 fall, dels af egen drift, dels på sekreterarens råd, hade arbetarne föreslagit hänskjutande till nämnd, men mött afslag från arbetsgifvarne. I 6 andra fall hade underhandlingar börjats, men strandat, hufvudsakligast på grund af arbetsgifvarnes uppträdande; i 3 fall af dessa 6 hade man dock till sist kommit till enighet utan statsnämndens hjälp.

Under 1894 var framgången icke större, och 1895 väcktes därför förslag om *obligatoriska* förhandlingar. Om en af »parterna» (hvari numera äfven skulle infattas alla *enskilda* af arbetsgifvaren en månad före processens början använda arbetare) hänskjutit saken till förlikningsnämnden och den andre vägrar att förhandla, kan presidenten i skiljenämnden låta undersöka saken, antingen genom sin nämnd eller annan för ändamålet tillsatt komité. Ordföranden skulle, vid högst 100 £ vite, kunna inkalla hvem som helst att framlägga alla böcker, kartor, planer, papper och dokument, som äro i hans ego eller under hans kontroll och som ha något samband med saken. Om vissa delar af dylika dokument bevisligen ej ha med frågan att skaffa, skulle de ej behöfva framläggas.

Förslaget föll i första kammaren —

Sydaustraliens något strängare lag härleder sig från år 1894; den är dock endast tillämplig på inregistrerade föreningar och på personer, som ingått och deponerat industriella aftal.

Ett obestämdt antal personer, förenade i syfte att främja arbetsgifvare- eller arbetareintressen, kan inregistreras. Denna åtgärd medför rätt att vara part i industriella aftal och bereder föreningarnes stadgar exekutiv giltighet beträffande medlemmarne, om dessa stadgar deponerats före inregistreringen och gillats af registratorn. Slutligen ger den föreningarne (liksom föreningsförbunden) valrätt till nämnderna och ställer dem under dessas jurisdiktion.

Industriella aftal, som reglera arbetsvilkor eller någon annan industriell fråga, kunna avslutas af sådana föreningar eller af en eller flera personer. Vite för ett aftals brytande får icke sättas högre än 500 £, om det gäller en förening, och 50 £, om det gäller en enskild person.

Nämnderna äro af tre slag:

a) *privata nämnder*, upprättade genom industriella aftal och beklädda med den befogenhet, aftalets lydelse medgifver dem;

b) *allmänna lokala* nämnder, upprättade på begäran af majoriteten arbetsgifvare och arbetare i distriktet. Alla välja delegerade till lika antal för båda grupperna enligt särskildt uppgjorda vallistor;

c) *statsnämnden* med 3 delegerade från hvardera af de inregistrerade arbetsgifvare- och arbetaregrupperna. Presidenten utses af guvernören för 5 år och kan afsättas endast på kamrarnes hemställan. Han är skyldig att med alla lagliga medel söka förlika parterna i alla de fall han anser sin bemedling önskvärd i det allmännas intresse.

Beträffande kompetensen behandlar lokalnämnden alla de till densamma hänskjutna mål, i hvilka på vallistan förekommande arbetsgifvare och arbetare eller distriktets inregistrerade föreningar äro intresserade; statsnämnden deremot endast konflikter mellan inregistrerade organisationer, såvida icke presidenten öfverflyttar en konflikt från lokal- till statsnämnden.

När en tvist underställes en förlikningsnämnd, försökes först en fredlig uppgörelse. Är en sådan ej möjlig att åstadkomma, bör nämnden »afgifva en rättvis dom, sådan den framgår af sakens innebörd». Domen kan på laglig väg exequeras; såvida den icke annat innehåller, kan den dock icke bringas till laga verkställighet, om den afser högre betalning än 1,000 £ af en förening eller en enskild eller 10 £ af en föreningsmedlem.

I stället för dom kan nämnden afgifva en rapport, hvilken emellertid icke har någon annan exekutiv verkan än sitt tryck på allmänna opinionen.

Lokalnämnden inskrider på *en parts* hemställan; vägrar motparten att svara, går saken till statsnämnden.

Deltager en inregistrerad organisation eller dess medlemmar i strejk eller en lockout rörande en tvist, som tillhör en nämnds-kompetens, böta de, föreningen 500 £, den enskilde 20.

Ingen dom kan tillämpas på en person, som icke underkastat sig nämndens jurisdiktion eller är medlem af en inregistrerad organisation eller inskrifvits på vallistan såsom valman. Men på kamrarnes hemställan kan guvernören förklara lagen tillämplig på *alla* föreningar och förbjuda dem, som icke låtit inregistrera sig.

Hvarje nämnd kan inkalla vittnen, och guvernören kan utfärda reglementen, som framtvinga framläggandet af böcker och papper.

Ingen advokat eller *agent* kan höras, om han icke är personligen intresserad i tvisten.

Den sydaustraliska lagens verkningar synas ha varit ytterst minimala. Ännu i augusti 1895 hade ingen förening inregistrerats, nämnd konstituerats eller aftal deponerats, och af sina egna vänner anses lagen icke för praktisk.

Den af kända och verkligen tillämpade förlikningslagar veterligen med den vidsträcktaste tvångsmagten utrustade eller *Nya Zeelands* af den 31 augusti 1894 har likaledes som förutsättning inregistrerade arbetareföreningar och afser tvister mellan fackföreningar och arbetsgifvare i allmänhet, men deremot icke mellan enskilde arbetare och deras mästarare eller arbetsgifvare och icke lagligt erkända fackföreningar.

Inregistreringen, som är en fullkomligt frivillig åtgärd, medför korporationsrätt, d. v. s. rätt att besitta fastighet, kära och svara samt att lagligen indriva resterande medlemsbidrag.

Likaledes kunna arbetsaftal mellan arbetsgifvare och fackföreningar inregistreras i högsta domstolen och derigenom blifva bindande för högst tre år.

Första instansen för tvisternas handläggning är den *lokala* förlikningsnämnden, bestående af en opartisk ordförande och ett lika antal arbetsgifvare och arbetare, utsedda af samtliga inregistrerade arbetsgifvare- och arbetareföreningar.

På begäran af någon i tvisten intresserad part kan lokalnämnden inkalla och höra de andra parterna samt undersöka och afgöra tvisten. Nämnden har den mest vidsträckta befogenhet att inkalla och höra vittnen. Domen kan emellertid icke lagligen exequeras, utan gäller endast som ett vänligt råd till parterna. Men om någon af dessa vägrar att foga sig efter densamma, måste han vädja till *skiljedomstolen*, som består af en medlem af högsta domstolen och två af arbetsgifvarnes förening och fackföreningarnes förbund valda bisittare. Skiljedomstolen är icke bunden af något prejudikat och utgör sista instansen i tvisten. Den bestämmer sjelf sitt förhandlingssätt och kan inkalla hvilka vittnen som helst. Med motpartens medgifvande kan en part låta representera sig genom advokat. Domstolens medlemmar hafva dagtraktamente, väljas för tre år och kunna, utom på grund af förbrytelse eller sinnessjukdom, endast afsättas genom särskildt antagen lag.

Utslaget kan, beroende på domstolens pröfning, erhålla exekutiv giltighet. I sådant fall erhåller hvarje part ett mandat, hvarigenom utslagets kränkning bestraffas, och hvars innehåll är bindande för högst 2 år för vederbörande parter, d. v. s. arbetsgifvare- och arbetareföreningar samt enskilda arbetsgifvare (men deremot icke för enskilda arbetare). Det högsta belopp, som på grund af utslaget kan utmätas, är emellertid för den enskilde arbetsgifvaren eller fackföreningen 500 £. Förslår ej föreningens förmögenhet härtill, kan på hvarje medlem uttaxeras ända till 10 £. Det har här anmärkts, att 500 £, såsom den enda risken vederbörande utsätter sig för vid tredska, i en stor strejk spelar en temligen liten roll. I samman-

hang härmed har det framhållits som en hårdhet mot den enskilde arbetsgifvaren, att han skall vara tvungen att underkasta sig utslaget, oaktadt han icke eger att deltaga i val af nämnd- eller domstolsbisittare.

Den nu refererade lagen började tillämpas från slutet af 1894 och synes, trots sitt ännu längre gående ingripande på det privata affärlifvets område, i motsats mot systerkoloniernas stadganden, märkligt nog, redan ha medfört vissa praktiska resultat.

Omkring 80 arbetareföreningar läto genast inregistrera sig. Arbetsgifvarne höllo sig deremot borta, dels emedan de icke ville ge sig sken af att understödja lagen, dels emedan de, antagligen i missuppfattning af lagens mening, ansågo, att ett uteblifvande skulle ställa dem utanför lagens räckvidd. I de distrikt, der inga arbetareföreningar läto inregistrera sig, utsåg guvernören i ministerrådet de nödiga representanterna.

Afven ett 20-tal arbetsaftal (beträffande bland annat skomakare, sjömän, guldgräfvare, kolarbetare, skraddare, bagare, snickare, murare, målare) blefvo i högsta domstolen inregistrerade, och i alla dessa näringar hade till medlet af 1896 inga strejker eller spärrningar förekommit.

Af 13 intill denna tidpunkt afgjorda arbetstvister hade förlikningsnämnden ordnat 3 helt och hållet och 3 andra så godt som fullständigt. 1 à 2 måste hänskjutas till skiljedomstolen. 1 à 2 arbetsgifvare ville ej foga sig i nämndens utslag, utan måste inställa sig inför domstolen och tvingas att underkasta sig. I ett ganska viktigt fall väddade åter några redare med framgång till den högre instansen.»

Sedan utskottet nu slutat redogörelsen för utlandets lagstiftning rörande åtgärderna för biläggande af de s. k. intressetvisterna, återstår det nu att i korthet beröra förfarandet vid rättstvister inom utlandet.

*Utlandets
lagstiftning
angående
rättstvister*

Lagstiftningen derutinnan visar, att dessa i allmänhet behandlas af specialdomstolar, s. k. industridomstolar, inrättade med hänsyn till de intressen, offentliga såväl som privata, som dervid beröras, samt med uppgift att behandlingen af dessa skall försiggå på ett snabbt, enkelt och billigt sätt.

Industridomstolarna, sådana de i den moderna lagstifningen, t. ex. Tysklands, äro organiserade, bestå af ett mindre antal arbetsgifvare och arbetare under ordförandeskap af en person, som icke tillhör någondera klassen; ledamöterna väljas bland de två klasser parterna tillhöra, hvaremot valet af ordförande eller åtminstone detta vals bekräftelse är förbehållet statsmagten. Åt kommunerna sjelfva är öfverlemnadt bedömandet af huruvida dylika domstolar tarivas, hvar emellertid staten, för den händelse

kommunen skulle motsätta sig industriverldens önskan i detta hänseende, kan gå i författning om inrättandet af en dylik domstol.

Domstolarne ega att afgöra tvistemål och deras kompetens omfattar ej blott fabriksarbetare, gesäller och lärlingar, utan äfven hemindustriens arbetare, men inskränkes till allenast tvistemål eller sådana tvister, som afse inträdande i arbets- eller lärlingsförhållandet, dettas fortsättande eller upphäfvande, de af detsamma framkallade ömsesidiga åliggandena, utlemnandet af betyg m. m.

Domstolarnes verksamhet afser i första hand att söka åstadkomma förlikning, men innefattar jemväl ett domfällande. Emot domen är vad tillåtet, der tvisteföremålet går utöfver ett visst värde.

Der industridomstolar icke finnas, kan tvisten hänskjutas till kommunalstyrelsen, för såvidt parterna icke föredraga den allmänna domstolen. Styrelsens utslag är endast provisoriskt och dess befogenhet omfattar icke ens alla tvistemål.

I *Tyskland* ha dylika industridomstolar genom 1890 års lag grundats, i *Frankrike* och *Belgien* fyllas dessa domstolars funktioner af de s. k. conseils de prud'hommes, som äro på i hufvudsak enahanda sätt i båda länderna ordnade. En dylik domstol inrättas för en ort af handelsministern på förslag eller med santtycke af vederbörande kommunalråd samt består af arbetsgifvare och arbetare till lika antal, hvilka väljas de förra af arbetsgifvare och de senare af arbetare, grupperade i yrkesklasser. För valrätt och valbarhet kräfvdes en viss ålder förutom andra vilkor. Ordföranden väljes i Frankrike af domstolens medlemmar ur deras egen krets. Tages till ordförande en arbetsgifvare, bör vice ordföranden vara arbetare och tvärtom. Ordföranden väljes på ett år. Hälften bland bisittarne afgår hvar tredje år, men kan återväljas.

Domstolen eger att behandla stridigheter mellan arbetsgifvare och arbetare äfvensom mellan dessa senare inbördes, då tvisterna röra sig om yrkesarbetet och arbetsförhållandet.

Utom befattningen med arbetstvister ha conseils de prud'hommes att undersöka och fastställa fakta vid öfverträdelse af näringsförordningarna, hvartill komma åtskilliga förvaltningsuppgifter.

Hvarje tvist hänskjutes först till domstolens förlikningsbyrå; lyckas ej medlingen, bringas saken inför allmänna byrån, hvilken består af ordföranden och minst två arbetsgifvare och två arbetare. Inför förlikningsbyrån infinna sig parterna frivilligt, eller ock annäler klagande parten saken, hvarpå den åklagade inkallas. Uteblifver han, eger käranden rätt att omedelbart föra saken inför allmänna byrån. Mot dennas dom kan vädjans till handelsdomstolen, ifall tvisteföremålets värde öfverskrider 200 francs.

I Frankrike antogs år 1892 inom deputeradekammaren ett lagförslag angående väsentliga förändringar i dessa domstolar, med bibehållande dock af deras hufvudkarakter, utan att utskottet har sig bekant, huruvida någon lag med anledning deraf promulgerats.

Inom *Österrike* samt några kantoner i *Schweiz* finnas industridomstolar, grundade efter den franska förebilden i conseils de prud'hommes, hvaremot de *italienska* industridomstolarne erinra om de tyska institutionerna uti ifrågavarande hänseende.

I *England* behandlas i allmänhet de s. k. rättstvisterna af de allmänna domstolarne, dock fungera förliknings- och skiljenämnderna vid sidan af dessa genom nämndernas ständiga utskott.

Utskottet, som till vidare belysning af föreliggande fråga ansett sig böra, så vidt möjligt, inhemta upplysningar om de arbetsinställelser och stängningar, som på senare åren förekommit inom vårt eget land, vill så godt sig göra låter samt med det ringa material, som i detta ämne stått desamma till buds, söka utreda och påvisa de förhållanden inom landet, som under de senaste åren förekommit såsom en följd af den allt mera skarpt framträdande motsättningen mellan kapital och arbete samt deraf uppstående slitningar mellan arbetsgivare och arbetare. Utskottet har för sådant ändamål sökt erhålla officiella uppgifter om antalet uppkomna strejker under de senaste åren, tiden för deras fortvaro, de deltagandes yrke och antal äfvensom stridernas utgång, men några dylika uppgifter för längre tid tillbaka än år 1896 hafva icke kunnat från vederbörande erhållas; dock vill utskottet, ehuru det för sin del antager, att långt flera strejker inom landet i verkligheten under tiden förekommit än de, hvarom meddelande från civildepartementet erhållits, till belysning, så godt ske kan, af frågan hänvisa till bifogade

*Senare årens
arbetsinstäl-
lelser och
stängningar
inom landet.*

Tablå öfver strejker 1896--1898.

Tidslängd	Antal deltagande	Yrke	Arbetsplats	Fordringar	Sätt för afgörande	Resultat
År 1896.						
$\frac{8}{5}$ — $\frac{22}{5}$	Cirka 600	Hamnarbetare	Stockholm	Högre lön	Aftal	Förbättrade arbetsvilkor
$\frac{16}{10}$ — $\frac{18}{10}$?	Omnibusarbetare	Stockholm	D:o	D:o	Ingen förändring
$\frac{26}{6}$ — $\frac{2}{7}$ och delvis derefter	Cirka 160	Grofarbetare m. fl.	Eskilstuna	?	D:o	?
	Cirka 40	Manufakturarb.	Ståhlfors			
År 1897.						
$\frac{26}{4}$ — $\frac{21}{6}$	700 till 2000	Grufarbetare	Gellivare	Högre lön	D:o	Nederlag för arbetarne
$\frac{2}{8}$ — $\frac{10}{1}$, 98	Cirka 150	Plåtslagare	Malmö	D:o	Skiljedom	Förmedlade vilkor
År 1898.						
$\frac{22}{3}$ — $\frac{21}{4}$	Cirka 110	Sulfitarbetetare	Forshaga	Högre lön och fackföreningsrätt	Nya arbetare	Nederlag för arbetarne
$\frac{27}{4}$ —?	17	Stationskarlar m. fl.	Halmstad	Högre lön	D:o	Ingen förändring
$\frac{2}{5}$ — $\frac{12}{5}$	Cirka 1100	Grufarbetare	Höganäs	Fackföreningsrätt	Aftal	Förbud för bildande af »socialistiska eller fackföreningar»
$\frac{18}{5}$ —öfver 4 mån.	Cirka 200	Yllearbetare	Malmö (Furulund)	D:o	Nya arbetare	Ingen förändring
$\frac{20}{8}$ —	125	Gjuteriarbetare	Stockholm (Atlas)	En verkstäres afskedande	$\frac{17}{8}$ förklarades »blockad»	
$\frac{25}{7}$ — $\frac{3}{10}$? 240	Hamnarbetare	Malmö	Annan fördelning af lön samt inga nya anordningar vid kollossning	Aftal	Bolagets erbjudna vilkor
$\frac{1}{11}$ — $\frac{16}{11}$	Cirka 300	Sockerbruksarb.	Svedala	Högre lön	D:o	D:o
$\frac{19}{11}$ — $\frac{30}{11}$	Cirka 100	Bokbinderiarb.	Eskilstuna	D:o	D:o	Högre lön »delvis»
»Större delen af sommaren och hösten»	? 40	Manufaktur- och metallarbetare	Eskilstuna: Næsg- man & C:o D:o: Lagerstedt	? ?	Skiljedom	Förmedlade vilkor »Blockad större delen af sommaren och hösten»

Häraf torde tydligen framgå, att ganska stora ekonomiska förluster såväl för ena som andra parten varit en direkt följd af dylika med större eller mindre bitterhet förda strider, samt att sådant varit allt mera händelsen, ju längre tid och ju större de deri deltagandes antal varit.

Med beräkning af tiden för stridernas fortvaro samt de deri deltagandes antal, tillsammans omkring 5,200 personer, framgår nemligen, att den direkta arbetsförlusten endast för de få strejker under ifrågavarande treårsperiod, som uppgiften från civildepartementet omfattar, utgör icke mindre än omkring 175,600 arbetsdagar, eller i medeltal pr år räknadt omkring 58,500 arbetsdagar.

Vid granskningen af dessa resultat måste man emellertid taga hänsyn till de öfriga uppgifter på antal strejker jemte dithörande siffror, som utskottet, för frågans allsidiga belysning, på enskild väg sökt åstadkomma, och hvaraf synes framgå, såsom äfven utskottet här ofvan antydt, att ett vida större antal strejker under de sista åren förekommit inom vårt land än de här ofvan åberopade, hvarom rapporter från vederbörande till civildepartementet ingått. Af de uppgifter härutinnan, som motionären herr Bergström, i enlighet med sitt erbjudande i motionen, ställt till utskottets förfogande, framgår nemligen, att det antal strejker, hvarom ifrågavarande uppgifter handla, under de sista 4 åren (1895—1898) utgjort 86, deraf den direkta arbetsförlusten, på lika sätt beräknad som här ofvan, utgör omkring 304,000 arbetsdagar eller i medeltal pr år 76,000 arbetsdagar. Motionärens anteckningar omfatta likaledes 25 st. arbetsstängningar under samma årsperiod (1895—1898), som med en på samma sätt beräknad arbetsförlust — omkring 94,000 arbetsdagar — i medeltal pr år utgör 23,500 arbetsdagar.

Dessa strejker och stängningar hafva alltså medfört en förlust af omkring 100,000 arbetsdagar om året; antagligen är dock detta tal i verkligheten vida större. Att arbetslönen under denna tid för arbetarne utgjort en ganska stor förlust torde lätt kunna inses. Svårare är att bedöma, hvilka förluster arbetsgifvarne gjort genom uteblifven vinst, förlorade beställningar eller skadade materialier; att dessa varit betydande torde få anses gifvet. Hvilken osäkerhet som strejkerna förorsakat inom industrien, samt hvilken skada deraf vållats, kan åter icke beräknas.

Af förenämnda uppgifter framgår vidare, att de i förberörda strejker deltagandes antal och yrke utgjort:

Hannarbetare	omkring	3,640	personer
Groffarbetare	»	3,400	»
Fabriksarbetare m. fl.	»	2,760	»
Gruffarbetare	»	2,400	»
Yrkesarbetare m. fl.	»	2,700	»

S:a 14,900 personer

samt att platsen för de utkämpade striderna varit:

Stockholm	för cirka	4,000	personer, omfattande	13	strejker,
Gefle	»	1,450	»	2	»
Helsingborg	»	1,120	»	11	»
Göteborg	»	700	»	7	»
Malmö	»	600	»	6	»
Södertelje	»	560	»	1	»
Eskilstuna	»	490	»	5	»
Norrköping	»	360	»	3	»
Landskrona	»	320	»	6	»
Öfriga städer	»	300	»	8	»
		<u>9,900</u>			
Landsbygden	»	5,000	»	24	»

Summa 14,900 personer, omfattande 86 strejker.

Derjemte föreligger inom utskottet en uppgift till »Statistisk handbok öfver Sverige» af träarbetaren O. Dalkvist, upptagande under årsperioden 1886—1897 icke mindre än 446 strejker med 614,210 strejkdagar, hvilket motsvarar en förlust af 51,184 arbetsdagar pr år under nämnda 12-årsperiod.

*Utskottets
utlåtande.*

Med den omgestaltning i kroppsarbetarens och den mindre bemedlade klassens ställning, som vår tids ekonomiska utveckling äfven här i landet medfört, har följt denna motsättning mellan kapital och arbete, denna sträfvan hos arbetaren att gent emot kapitalets och industriens målsmän häfda arbetets rätt och i stöd deraf söka förbättra sin ställning, denna alltjemt pågående strid mellan dessa båda intressen, som återfinnes i vår tids arbetarerörelse. Om också vårt land icke i så hög grad som de stora industriländerna varit skådeplatsen för så skarpa slitningar, som derstädes kunnat iakttagas, visar dock utskottets här ofvan lemnade redogörelse för en del af de inom landet under de senaste åren försiggångna arbetsinställelser och stängningar, äfvensom senaste tidens kända tilldragelser, att konflikterna mellan arbetsgifvare och arbetstagare, dessa två exponenter för kapitalet och arbetet, tilltaga i antal och omfång. Såväl denna omständighet som de vidtgående förlustbringande verkningar, dylika konflikter i allmänhet medföra för samtliga deri intresserade parter, den störande in-

verkan på samhällslifvets lugna gång, dessa konflikter innebära, samt angelägenheten för staten att upprätthålla jemvig t mellan arbetsgifvare och arbetstagare synas utskottet utgöra talande skäl för statsmagtarna att taga i allvarligt öfvervägande, huruvida icke från deras sida åtgärder borde vidtagas för befrämjande af dessa konflikters fredliga lösning.

Utlandets, och särskildt Englands, åtgärder i detta afseende, hvarför här ofvan i korthet redogjorts, synas utskottet gifva anvisning derutinnan. De, om ock i olika former, i olika länder förefintliga förlikningsnämnder och dermed sammanhängande skiljenämnder torde, om formerna för deras bildande och verksamhet på ett tillfredsställande sätt ordnas, bilda en neutral mark, hvarå de stridande parterna kunna mötas för uppnående af en godvillig uppgörelse.

Redan blotta tillvaron af en sådan nämnd, och medvetandet, att tvistefrågan kan genom fredlig förhandling inför nämnden vinna en lycklig lösning, torde stundom vara nog för att afhålla från arbetets nedläggande, och att underhandlingar lättare kunna inledas, innan striden utbrutit och sinnena deraf upptändts, torde icke motsägas. Sammansättningen af nämnden, der, jemte andra, arbetsgifvare och arbetare till lika antal ingå och båda sidornas sakkunskap och omdöme således äro representerade, erbjuder tillfälle till en opartisk utredning, af hvilken en förlikning kan framgå. I många fall torde förhandlingarna inför nämnden och de upplysningar, som dervid komma i dagen, kunna klargöra den ekonomiska ställningen och skingra månet missförstånd samt derigenom förhindra utbrytandet af strejk, på samma gång för sakfrågan främmande och tvistens lösning hindrande omständigheter aflägsnas.

Är man sålunda öfvertygad om lämpligheten af en lagstiftning angående förliknings- och skiljenämnd till biläggande af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare, synes utskottet det i sådant fall böra tillses, i huru vidsträckt mån sådana nämnder skäligen kunna ifrågasättas. Då rättstvister mellan arbetsgifvare och arbetare torde vara mindre vanliga i vårt land, och några särskilda skäl för bildande af specialdomstolar för dessa tvister icke synas föreligga, böra dylika tvister fortfarande tillhöra de allmänna domstolarnes handläggning, der parterna ej vilja för tvistens slitande anlita lagen om skiljemän den 28 oktober 1887. Naturligtvis äro parterna alltid oförhindrade att åt hvilken som helst person eller myndighet, om hvilken de kunna sig förena, och som kan vilja mottaga förtroendet, uppdraga att söka bemedla förlikning dem emellan. Utskottet håller således före, att inrättandet af de ifrågasatta förliknings- och skiljenämnderna endast bör afse de s. k. intressetvisterna eller, närmare bestämt, sådana tvister, hvilka icke tillhöra domstols handläggning.

Lika litet som en arbetare kan tvingas att, sedan den öfverenskomna arbetstiden gått till ända, kvarstanna i arbetsgifvarens arbete, lika litet må en arbetsgifvare kunna tvingas att drifva ett verk eller en affär under förhållanden, som han finner för sig ej förmånliga eller törhända rent af förlustbringande. Verkställandet af den skiljedom, en nämnd kan fälla i tvist mellan arbetsgifvare och arbetare, måste således bero på parternas godkännande af densamma. Ett annat förhållande synes icke vara med vår rättsuppfattning förenligt. Är man således ense om att sådan skiljedom ej kan gå i verkställighet annorledes än efter parternas medgifvande, och är uppenbart, att en förlikning förutsätter båda parternas biträdande af densamma, synes det ej heller böra ifrågasättas, att någon skulle kunna, mot sin vilja, tvingas att deltaga i de af förliknings- eller skiljenämnd anordnade förhandlingar, hvilkas resultat han ju kan vara på förhand besluten att icke godkänna. En sådan rättighet att undandraga sig förhandlingar inför förliknings- eller skiljenämnd synes vara desto nödvändigare, som framställda påståenden stundom kunna vara af den art, att någon förhandling om dem icke kan medgifvas. Fullständig frivillighet synes således vara grunden för anlitaandet af nämnden. Under sådan förutsättning torde ock nämndens verksamhet blifva mest fruktbarande.

Vidare synes det lämpligt och ändamålsenligt, att, enligt föredömet i de flesta främmande länder, förliknings- och skiljenämnder, derest ett sådant institut införes i vår lagstiftning, blifva åtminstone delvis permanenta, hvarigenom deras auktoritet och opartiskhet främjas.

Utskottet tänker sig således en förliknings- och skiljenämnd möjlig endast såsom en organisation, som vid intressetvister mellan arbetsgifvare och arbetare erbjuder sin bemedling för åstadkommande af förlikning eller sin åtgärd för åstadkommande af en skiljedom, utan att dock part må anses pliktig att antaga den erbjudna bemedlingen eller ställa sig en meddelad skiljedom till efterrättelse. Ledamöterna böra åtminstone till en del vara på förhand utsedde, dock på viss tid.

Huru nämnderna komma att verka, beror för öfrigt af det sätt, på hvilket de komma att omfattas. Såsom utskottet förut påpekat, har erfarenheten inom England angående förliknings- och skiljenämnderna otvetydigt gifvit vid handen, att dessas auktoritet och förmåga att göra sina utslag gällande hufvudsakligen hvilat på det allmänna förtroende, de åtnjuta, och framför allt på disciplinen inom de båda organisationer af arbetsgifvare och arbetare, mellan hvilka nämnderna utgöra föreningslänken.

Utskottet, som förut antydt, att förliknings- och skiljenämnderna böra åtminstone till en del vara permanenta, föreställer sig, att i desamma böra ingå, förutom möjligen andra, arbetsgifvare och arbetare till lika antal. Att

vidare yttra sig angående nämndernas sammansättning synes utskottet ej nu lämpligt, då frågan derom likasom frågan om institutionens anordnande i öfrigt kräver en omfattande utredning, som endast torde kunna verkställas genom Kongl. Maj:t.

På grund af hvad nu blifvit anfördt, och då utskottet sålunda anser förliknings- och skiljenämnds-institutionen endast böra omfatta intressetvister mellan arbetsgifvare och arbetare, får utskottet i anledning af herrar Göthbergs och David Bergströms m. fl. i ämnet väckta motioner hemställa,

att Andra Kammaren måtte för sin del besluta, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes efter erforderlig utredning taga under öfvervägande frågan om inrättande af förliknings- och skiljenämnder i intressetvister mellan arbetsgifvare och arbetare samt derefter för Riksdagen framlägga de förslag, som må finnas påkallade.

Stockholm den 20 april 1899.

På utskottets vägnar:

E. A. ZOTTERMAN.

Bilaga.

Af fil. doktor Axel Raphael meddelade statistiska uppgifter rörande den utländska lagstiftningen för biläggande af tvister mellan arbetsgifvare och arbetare.

England.

Från och med augusti 1896 till och med oktober 1898 har departementet ingripit i 59 fall, och i de flesta af dessa på anhållan af endera eller båda parterna (i 12 af båda, i 14 af arbetsgifvarne, i 27 af arbetarne). Endast i 6 inskred departementet af eget initiativ. 11 ansökningar afslagos af departementet, 1 fall var den 1 november 1898 ännu sväfvande. Departementet inskred sålunda i 47 tvister. Af dessa afgjordes 34 i enlighet med lagens föreskrifter, i 6 kommo parterna på egen hand öfverens, i de öfriga 7 blef inskridandet utan resultat. Af de nyssnämnda 34 tvisterna bilades 24 genom förlikning och 10 genom skiljedom, hvilket senare förfaringssätt oftast förekom, då båda parterna påkallat departe-

mentets bistånd. Af de 6 fall, der departementet af eget initiativ inskred, bilades 1, innan förhandlingarna börjat, i 2 åstadkoms förlikning, men i de 3 återstående strandade försöket. Ett af dessa 3 fall var den väldiga striden inom maskinbyggeriet, hvilken bilades utan departementets medverkan. Helt och hållet fruktlösa blefvo handelsministerns bemödanden att åstadkomma förlikning i kolgrufvestrejken i Sydwalet. En skiljedomare utnämndes, men arbetsgifvarne vägrade att förhandla med honom, ett uppträdande, som på många håll framkallat fordringar på departementets utrustande med större myndighet i arbetstvister. — Af de 34 fallen voro 20 redan utbrutna strejker, berörande omkring 8,448 personer, och de öfriga 14 hade antagligen äfven framkallat arbetsinställelse.

Af de frivilliga nämnderna hade 18 låtit inregistrera sig.

För öfrigt hade under 1897 53 ständiga nämnder varit verksamma i 1,465 tvister. Af dessa afstannade eller bilades utan nämnds medverkan 603; 53 voro ännu vid årets slut oafgjorda, 623 hade bilagts af förlikningsnämnd och 186 af skiljedomare eller opartisk. 51 nämnder (deraf 49 industri- och 2 distrikts-) hade lyckats bilägga tvister. 8 nya nämnder hade under året tillkommit, och departementet framhåller, att, trots många misslyckade fall, parternas benägenhet att anlita nämnder är i stigande.

Frankrike.

Af de 2,242 strejker, som under perioden 1893—97 inträffade i Frankrike, kom lagen till användning på 487 eller 21,53 %. Initiativet utgick i 19 fall från arbetsgifvarne, i 256 från arbetarne, i 12 från båda parterna och i 200 från fredsdomarne. I 171 fall af dessa 487 strandade förlikningsförsöken, deraf i 148 på arbetsgifvarnes afslag, i 15 på arbetarnes och i 8 på båda parternas. Man torde häraf kunna draga den slutsatsen, att institutionen finner långt större sympatier hos arbetarne än hos arbetsgifvarne. Till dessa 171 fall, der förlikningsnämndens medverkan genast afvisades, komma 41, i hvilka strejken upphörde, innan nämnden konstituerats. Förhandling egde sålunda rum endast i 275 fall. För dessa bildades 280 nämnder (2 stycken nemligen för några fall) eller i 57,49 % af samtliga hänvändningarna. Dessa 280 nämnder förlikte 129 fall och afgåfvo skiljedom i 16, summa 145 fall (eller 51,78 % af hänvändningarna). Efter förlikningsförsökets strandande vägrade i 54 fall arbetsgifvarne, i 9 arbetarne och i 22 båda parterna att låta det gå till skiljedom. Indirekt bilades 9 strejker genom förlikningsnämnd på grund af den genom nämnden förmedlade beröringen mellan parterna. Å andra sidan börjades eller fortsattes strejken efter förlikningsförsökets strandande i 122 fall.

Twisternas resultat för parterna ställa sig som följer. I de 218 fall, som utjemnades genom lagens användning, blef det kompromiss i 118, seger för arbetarne i 41, för arbetsgifvarne i 59. I de 268, der förlikningsverksamheten misslyckades, blef det kompromiss i 112, seger för arbetarne i 33, för arbetsgifvarne i 123.

Utaf femårsperiodens 2,242 strejker kom det sålunda endast vid 487 (eller 21,53 %) till förlikningsanbud, och af dessa afvisades 171 af motparten. In alles ha endast 280 nämnder funktionerat och af dem 145 tvister bragts till afslutning eller endast ungefär 6 % af samtliga konflikterna.

Detta klena resultat anses till en del bero på att nämnderna icke äro permanenta, utan först bildas, sedan konflikten väl utbrutit. Men en annan mening häfdar också, att skulden ligger i det *frivilliga* hänvändandet. Redan 1896 föreslog handelsministern Mesureur att i stället för de frivilliga förlikningsnämnderna införa obligatoriskt förlikningsförsök med användning af böter, hvilket äfven vann respektive utskotts gillande. Nu i januari har förslaget på nytt upptagits i deputeradekammaren af Bovier-Lapierre-Ferry. Vid utbrott af kollektivstrider mellan arbetsgifvare och arbetare skola parterna vara *förpligtade* att, vid äfventyr af böter (hvilka emellertid äro temligen lågt tilltagna eller högst 15 francs), anlita en förlikningsnämnd under fredsdomarens presidium, hvilken äfven konstituerar nämnden. I öfrigt skulle 1892 års lag lemnas oförändrad, bildandet af *skiljenämnd* efter förlikningsförsökets strandande skulle fortfarande vara fullkomligt frivilligt. Hvad man vill *framtinga* är endast ett försök till *förlikning*.

Belgien.

År 1892 fans det i 6 af Belgiens 9 provinser 51 råd med 184 sektioner. Initiativet till deras förlikningsverksamhet hade i de flesta fall utgått från arbetarne, som uppfordrat sina representanter i sektionerna eller provinsens guvernör att inskrida. Mera sällan hade myndigheterna af egen drift ingripit. Råden hade ofta med stor energi och slutlig framgång uppträdt till arbetarnes förmån. I några fall, då det endast behöfdes att häfva arbetarnes missuppfattning af arbetsgifvarnes åtgärder, hade råden visat sig värdefulla för arbetsgifvarne. I alla de 14 i statistiken anförda fallen hade förlikningsverksamheten haft synnerligen glädjande resultat; det hade alltid kommit till en fredlig uppgörelse, ofta inom en ganska kort tid. För öfrigt hade råden äfven i andra afseenden på ett förtjenstfullt sätt sökt främja industriens bästa, och enligt ett omdöme från 1897 hade de, såsom bestående af praktiskt folk, varit regeringen till synnerlig nytta genom sina meddelanden om arbetsförhållanden i allmänhet.

Tyskland.

De tyska industridomstolarnes verksamhet som förlikningsnämnder.

År.	Strejker (minst).	Anmodanden att fungera.	Uppnådda öfverenskommelser.	Afgifna skiljedomar.	Underkast. under skiljedom.	Vägran att underhandla.	Fruktlösa be-medlings-försök.
1893	116	5	3	—	—	—	2
1894	131	16	7	3	1	4	2
1895	204	19	13	3	—	2	—
1896	483	42	18	14	2	9	8

Nordamerikas Förenta stater.

I New-York hade under året oktober 1893—september 1894 inträffat 425 strejker, af hvilka statsnämnden uppträdde som skiljedomare med acceptabelt resultat i 8. För öfrigt hade den mest fungerat som medlare och förlikare. Detsamma gäller äfven om Massachusetts. En kritiker, sekreteraren i yllefabrikanternas nationella förbund, North, förklarar emellertid, att den praktiskt misslyckats, den har sällan blifvit kallad att inskrida och i allmänhet icke åstadkommit några resultat. Der den lyckats, skulle utgången antagligen ha blifvit densamma, nämndens bistånd förutan. År 1892 anses af nämnden sjelf som ett särskildt lyckligt år. Nämnden tog då 40 tvister under sin behandling. 9 af dem blefvo föremål för skiljedom, deraf 8 med godt resultat. Andra 8 lära med framgång ha bilagts af nämnden. Men alla dessa 16 fall voro skäligen obetydliga; de galde justerandet af prisskalor, beroende på någon förändring i rörelsens drifvande; liknande fall inträffa öfverallt och uppgöras i godo af parterna sjelfva. I 4 stora strejker hade nämnden deremot icke varit verksam, den hade icke anmodats att inskrida.